

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suunnitelmassa on linjattu hyvin merkitykselliset asiat Lapin yliopiston T&K-toiminnan kannalta, mutta suunnitelmassa voisi tuoda yhteiskunnallisia näkökulmia vahvemmin esille.

Yliopistollisen T&K-toiminnan merkitys on tunnistettu ja toiminnan kehittämisen kansallinen merkitys on tuotu esille. Poikkitieteellisiä synergioita, jotka varmistavat laajemman pohjan luovuudelle ja innovaatioille, olisi hyvä painottaa suunnitelmassa enemmän.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Suunnitelman vaikutus tuleviin vuosiin on merkittävä. Lapin yliopisto (ml. Lapin korkeakoulukonserni) on merkittävä T&K-toiminnan kehittäjä (alueellinen, kansallinen ja kv. taso). Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on paljon potentiaalia lisätä ja vahvistaa T&K-toimintaa, etenkin yritys yhteistyön kytkeminen korkeakoulujen T&K-aktiiviteettiin (molemminpuolinen sidos) on tulevaisuuden menestymisen ja kilpailukyvyn ehto suomalaiselle osaamiselle ja yhteiskunnalle. Tulee huomata, että jos toiminnan perusrahoitus ei ole kunnossa, ei voida odottaa, että laadukkaita T&K-rahoitushakemuksia ja -hankkeita saadaan toteutettua odotetusti.

T&K-toiminnan tuen tarve tulee kasvamaan ja se tulisi ottaa huomioon resurssoinnissa. Yliopistojen suoraan T&K-toimintaan ei esitetä rahoitusta, mikä heikentää suunnitelman muiden osa-alueiden vaikuttavaa toteuttamista.

Yritys yhteistyötä täytyy vahvistaa ja siihen tulee kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota. Organisaation T&K-toiminnan kehittämisen yhtenä mahdollisuutena nähdään uudet rahoitushaut, joilla mahdollistetaan pk-yritysten osallistuminen T&K-toimintaa. Yhteistyö yritysten ja

korkeakoulujen kesken tuottaa molemminpuolista etua. Sääntelyn tutkimiseen sekä tieteen ja taiteen yhteistyöhön, jotka ovat Lapin yliopiston vahvuusalueita, tulee panostaa.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Yritysyhteistyön arvo on hyvin tuotu esille linjauksissa. Linjauksiin voisi sijoittaa myös haastavampia tavoitteita eri toimijoiden sektorin sisäisten verkostoitumisten edistämiseksi (esim. yliopistot&ammattikorkeakoulut) yhteistyön suhteen. Suomi on kv. arvioituna varsin pieni ekosysteemi, jonka pitäisi pysyä globaalisti kilpailukykyisenä, pystyä vahvempaan sektorien sisäiseen ja sektorien väliseen yhteistyöhön. On vielä paljon kotikutoisia ja historiallisia rakenteita, joita kangistavat tehokasta (kustannukset, T&K-toiminnan osuvuus) kansallista ja myös alueellista T&K-toimintaa.

Korkeakoulusektorilla on hyviä alueellisia pilotteja (korkeakoulukonsernit), joissa toimialoittain voitaisiin tehdä enemmän yhdessä, jos olemassa olevat rakenteet sen mahdollistaisivat.

Pienten ja keskisuurten yritysten vahvempi verkostoituminen (esim. alueelliset kauppakamarit, yrittäjäjärjestöt) ja verkostoitumisen tukeminen voisi rohkaista yrityksiä T&K-toiminnan piiriin ja yhteistyössä (T&K-osaamisen toimijat, yritysverkostot) voitaisi saada synergiahyötyjä T&K-toiminnan kohdistamisen ja kehityshankkeiden tulosten (osaaminen, innovaatiot) levittämisen ja hyödyntämisen suhteen. Suunnitelmassa (kohta 3.2) voisi yhtenä linjauksena olla se, että tuetaan vahvemmin myös yritysverkostoja (esim. pienten ja keskisuurten yritysten muodostamat verkostot). Nykymuodossaan tavoitteet on muotoiltu yksittäisten yritysten toiminnan tukemisen tarpeisiin, joka sinällään on myös tärkeää.

T&K-Rahoituksella on luotava edellytyksiä sisällölliselle yhteistyölle kilpailemisen sijaan. Myös yliopistojen rahanjakomallista johtuva kilpailu heikentää pienten yliopistojen mahdollisuuksia kilpailla suuremmista T&K-kehittämishankekokonaisuuksista. Pienen yliopiston on panostettava yhteistyöhön suurempien toimijoiden kanssa pärjätäkseen kovassa kilpailussa.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Yhteistyörahoituksen vahvistaminen on tärkeää. Tulee varmistaa, että Business Finlandin lisärahoitus kohdentuu kunnianhimoiseen, uutta luovaan ja yhteistyössä tehtävään tutkimukseen.

Korkeakoulujen ja yritysten välinen yhteistyö T&K-toiminnassa voi olla haasteellista johtuen kilpailusäädöksistä ja muista julkisen rahoituksen sääntelyistä. Yritysten osallistumista T&K-hankkeisiin yhdessä korkeakoulujen kanssa tulisi helpottaa.

Suunnitelman painopisteessä on vähän huomioita/ohjausta julkisen toiminnan ja yksityisen sektorin vuorovaikutukseen. Monet hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät T&K-innovaatiot syntyvät julkisten palveluiden ja yksityisen palvelutuotannon rajamailla sekä T&K-toiminnan kohtaamisissa; tulevaisuudessa po. kaltainen toiminta tullee yleistymään. T&K-rahoitusinstrumenteissa voisi olla vahvempi maininta siitä, että myös esimerkiksi T&K-osaamisen kehittämistä voitaisiin tukea myös po. yksityisen ja julkisen palvelutuotannon rajapinnoissa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Tärkeää huomioida, että korkeakoulut ovat T&K -osaamisen kehittämisessä ratkaisevassa roolissa.

Suomen Akatemian rahoitusta korotetaan, mutta paljon vähemmän suhteessa Business Finlandiin. Samalla sille asetetaan uusia soveltavan tutkimuksen rahoituskohteita (...esikaupalliseen soveltavaan tutkimukseen...). Akatemian päätehtävänä täytyy säilyttää korkeatasoisen perustutkimuksen rahoitus. Laadukas perustutkimus on kivijalka, jonka varaan soveltava tutkimus voidaan rakentaa.

Myös Lapin yliopisto pitää tärkeänä tutkijanurien vahvistamista panostamalla tohtorin tutkintoa seuraavaan vaiheeseen. Työnantajien yhteistyöllä varmistetaan, että tohtorikoulutetuilla on uranäkymiä kaikilla työnantajasektoreilla.

Lapin yliopisto tukee linjausta tutkijanurien vahvistamisesta. Olisi tärkeää, että tutkijanuria vahvistettaisiin monipuolisesti ja eri tieteenaloihin/teemoihin huomioiden myös alueelliset, työelämäperusteiset kehittämisintressit ja kansallinen julkisen hallinnon (esim. sote ym.), luovien alojen (taidealat, muotoilu) hyödyntäminen elinkeinoelämälähtöisessä tohtorikoulutuksessa mahdollistaisi tulevaisuudessa uusien innovaatioiden ja liiketoimintamallien synnyttämistä ja kehittämistä.

Monien yritysten osalta T&K-toiminnan vähäisyys voi johtua osaamisen puutteesta. Tällöin tärkeä keino T&K-kyvykkyyskasvattamiseen on työvoiman osaamis- ja koulutustason nostaminen.

Pelkkä tohtoripilottirahoitus ei liene riittävä osaajien määrän kasvattamiseen pitkällä aikavälillä. Eikä määrä välttämättä takaa laatua. Pitkän tähtäimen yhteiskuntatutkimus, oikeus-, yhteiskuntatieteet sekä taide ja muotoilu yhdessä luovat edellytyksiä innovaatioille. Myös uran ja koulutuksen monipuolisuus tukee luovuutta ja innovaatioiden syntymistä. Tutkijoiden lisääntyvä siirtyminen julkisen ja yksityisen sektorin välillä edistäisi yritysten ja tutkimuslaitosten/yliopistojen välistä yhteistyötä. Tavoite on erinomainen, mutta sen eteen pitää tehdä töitä. Erityisesti PostDoc-vaiheeseen tarvitaan lisäpanostuksia työllistymisen ja sektoriliikkuvuuden näkökulmasta.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Nämä ovat tärkeitä panostuksia. On hyvä, jos myös pienet yksiköt voivat osallistua yhteistyössä infrastruktuurien kehittämiseen ja käyttämiseen.

Pienten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää korkeakoulujen tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureja tulisi helpottaa, jotta niillä olisi insentiiviä osallistua T&K-yhteistyöhön ja mahdollisuuksia tutustua uusiin tuotanto- ja teknologiainnovaatioihin.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Erinomaisia tavoitteita ja panostuksia, varsinkin jos myös pienet yritykset ja tutkimusyksiköt voivat olla yhteistyössä mukana. Pk-yritysten tukeminen on tärkeää, jotta niillä olisi mahdollisuus panostaa T&K yhteistyöhön. Korkeakoululuulla on tärkeä rooli isojen kansainvälisten konsortioiden rakentamisessa ja yritysten osallistamisessa.

EU-rahoitukselle asetetut tavoitteet ovat hyviä ja vastinrahoitus tukee sitä osaltaan. Kansallisella rahoituksella ja rahoittajien riittävillä resursseilla on tärkeä varmistaa Suomen osallistuminen ja riittävä budjetti yhteisrahoitteisiin eurooppalaisiin kumppanuuksiin ja mahdollisiin muihin kansallista osarahoitusta vaativiin aloitteisiin.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Fokusointi ja valintojen teko on välttämätöntä. On kuitenkin hyvä tiedostaa riski, että näin voidaan sivuuttaa myös strategisten valintojen ulkopuolelta nousevia innovaatioita.

Valtakunnallisesti otettava huomioon myös pienten yliopistojen ja T&K-toimijoiden strategiset vahvuusalueet, esimerkiksi Arktisen alueen tutkimus, joka on globaalistikin tärkeä tutkimuskohde. Strategisilla valinnoilla ei kannata etukäteen liikaa määritellä niitä alueita, joille innovaatioita oletetaan syntyvän.

Strategisten painopisteiden tunnistamisessa on varmistettava yliopistojen ja muiden tutkimusta tekevien organisaatioiden osallistuminen strategisten tavoitteiden tunnistamiseen ja sitoutuminen tavoitteisiin.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Seurannan tavoitetila ja keskeiset toimijat on kuvattu, aikataulutettu ja kehitysvaiheittain (ml. indikaattorit toimeenpanon seurannalle) seuranta vielä puuttuu; mahdollisuuksien mukaan seurantaan ja arviointiin olisi hyvä jo toimeenpanon alkuvaiheessa kiinnittää kv. tason tunnustettu toimija.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

Hyvä havainto, että koordinaatiota tarvitaan.

”Lisäksi tarvitaan esimerkiksi kaupallistamiseen, skaalaamiseen, kansainvälistymiseen ja sääntelyyn liittyvää osaamista” Tämä on tärkeä huomioida. Lisäksi tarvitaan riskirahoituksen rakenteet, jotta kynnys innovoida ja viedä tuote markkinoille madaltuu.

Viiri Arto
Lapin yliopisto